Undervisningsvejledning til Marsmanden og andre fortællinger fra Sogneager

Afsnit 2

Novelle: Tøzeloven – Marias historie
Tegneserie: De ti bud – 2 Mos 19-20 og 32-43

Målformulering
Målet med dagens undervisning er at få børnene til at reflektere over, hvad det vil sige at afgive et løfte, og over hvad det vil sige at overholde det. Målet er også at bringe børnene derhen, hvor de kan tage stilling til, hvad man kan gøre, når man kan se, at overholdelsen af et afgivet løfte bliver for svært for andre så vel som for én selv. Bibelfortællingen og Marias fortælling ligger tæt på hinanden i emnekreds, selvom dilemmaet er tydeligere hos Maria end i tegneserien.

Bibelteksten
Denne fortælling om Moses på bjerget i Sinajørkenen er en skelsættende fortælling – en af de vigtigste både for jøder og kristne. Vigtig, fordi det var her, Gud indgik sin første aftale med menneskene, nemlig israelitterne, og vigtig, fordi de "færdselsregler", der her nedskrives, både mellem mennesker og Gud (buddene 1-4) og mennesker imellem (buddene 5-10) stadig er gangbare og alment kendte trods deres høje alder.

Aftalen, som den kommer til udtryk i de ti bud, er bindende for både Gud og mennesker, sådan som aftaler nu engang er det. En klassiker er også fortællingen om dansen om guldkalven, hvori det beskrives, hvordan det israelitiske folk blev utålmodigt i deres venten på at høre nyt fra Gud via Moses. Så da Moses var oppe på bjerget for at modtage yderligere instrukser fra Herren, erstattede de den sande gudsdyrkelse, som forordnet af Gud, med at danse omkring en hjemmegjort kalv af guld. Dette skete på trods af, at det var et brud på lige præcis den aftale, som Gud netop havde indgået med sit folk. Væsentligt er det også at bemærke, at Gud i disse tekster ikke træder frem med et ansigt eller en krop, men forbliver usynlig, ligesom også hans stemme er fordrejet og lyder som en art torden: Det regnedes for forbundet med livsfare at se eller høre Gud direkte!

Underviseren skal være opmærksom på, at der i tegneserien er en mindre uoverensstemmelse mellem billede 1 og billede 2 på s. 23: De ti bud, som illustreret på billede 1, har den ordlyd og rækkefølge, der findes i den kristne tradition og hos Luther, mens billede 2 med guldkalven refererer til det 2. bud, der i den gammeltestamentlige rækkefølge i 2 Mos 20,4 lyder: "Du må ikke lave dig noget gudebillede i form af noget som helst oppe i himlen eller nede på jorden eller i vandet under jorden". Billedforbuddet som det 2. bud har den kristne tradition valgt ikke at medtage. I stedet er det gammeltestamentlige 10. bud blevet delt i to, der, som på billede 1 s. 23, har nr. 9 og 10 sådan, at antallet på ti bud bevares.

Tegneserien
Bibelfortællingens tegneserie, der hører til Marias historie, er fortællingen om Moses på bjerget i Sinaj, de ti bud og folkets ulydighed, mens han er oppe på bjerget. Fokus i tegneserien er på, at folkets ledere lovede at ville gøre alt, hvad Gud måtte forlange i sine bud – de indgik simpelthen en regulær aftale – og at de alligevel blev utålmodige og gjorde netop det, de ikke måtte ifølge selv samme aftale. De brød aftalen og skabte sig et gudebillede i form af en guldkalv, som de tilbad på forskellig vis. Tegneren viser på s. 22 billede 6, hvordan folket lover at overholde aftalen ved, at én siger: "Vi vil gøre alt det som Gud forlanger!" og en anden tilføjer eftersnakkende "Alt!". Dét giver læseren et fingerpeg om en vis utroværdighed i løfteafgivelsen!

Til sidst pointeres det, at det vigtigste bud er: "... at man skal leve i kærlighed til Gud og sine medmennesker". Det bud kaldes i *Det Nye Testamente* det dobbelte kærlighedsbud (Matt 22,36-40), og er her en sammenskrivning af 3 Mos 19,18 og 5 Mos 6,5. Det er i kærlighedens lys løfteafgivelsen skal læses, og i det lys mennesket skal handle.

Novellen
Marias historie handler om det at afgive et løfte, men også om det dilemma, der kan opstå, når man har forpligtet sig til at overholde et regelsæt, men man kan se, at det vil medføre sorg og smerte for andre, når man gør det. Fortællingen handler om en gryende forståelse for forskellen mellem en rigid overholdelse af regler, normer og love og den overholdelse af regler, der finder sted i lyset af kærlighed. Novellen gør klart, at en overtrædelse af regler kan være både nødvendig og kærlig, selvom udgangspunktet for den mellemmenneskelige samfærdsel er, at regler skal overholdes. De ti bud er tænkt som grundlæggende og normgivende regler i et samfund, men netop dette aspekt er ikke et tema i Marias fortælling, der jo har at gøre med det meget nære, nemlig med en venindekreds. Temaet kan dog alligevel godt berøres i undervisningen, fordi reglerne i Marias Tøzeklub tenderer det normgivende på det nære plan.

Temaer i undervisningen
Følgende punkter kan danne udgangspunkt for en samtale:
1. Løfter. Hvad vil det sige at love noget? Skal man altid overholde sit løfte? Hvornår er det helt nødvendigt at overholde sit løfte? Hvornår går det an, eller er det ligefrem nødvendigt at bryde sit løfte?
2. Regler. Der findes mange klubber af forskellig art med nedskrevne regler. Er sådan nogle regler altid gældende, når de er skrevet ned? Er der bud, løfter eller regler, der er vigtigere end andre?
3. De ti bud. Kig på de ti bud, evt. ved hjælp af det digitale Billedmateriale til Marsmanden. Hvad betyder de enkelte bud? Er der nogle af dem, man godt kan undvære? Hvad er det vigtigste bud? Kan man godt bryde et bud for at overholde et andet? Kan en situation tænkes, hvor også overtrædelsen af de ti bud som normgivende instans er nødvendig?
4. Tavshedspligt. Hvad betyder det at have én, som man altid kan henvende sig til, "hvis det brænder på"? Hvad vil det sige at have tavshedspligt under alle omstændigheder?
5. Kærlighedsbuddet. Det dobbelte kærlighedsbud er en væsentlig forudsætning for kristentroen og formuleres sådan, at mennesket skal elske Gud og elske sin næste som sig selv (Matt 22,36-40). Det lyder flot og rigtigt, men hvad vil det egentligt sige, og hvad betyder det for hverdagen? Hvad betyder dette bud om kærlighed til Gud og medmennesket for de løfter, som vi går og aflægger?
6. Fortrolighed. Må man lytte ved døre? Er det en absolut regel, at man ikke må/gerne må det? Har man krav på at vide alt, hvad der foregår i familien/vennekredsen/skolen? Hvad må man fortælle videre? Er det sommetider nødvendigt at fortælle noget videre, selvom man har fået besked på ikke at sige noget?

Undervisningsforslag
Dette undervisningsforslag bygger videre på tema 1,2 og 3.

1. Indledning, som minikonfirmanderne er vant til: Salme, Fadervor eller fri bøn omhandlende dagens tema.

2. Underviseren læser novellen med Marias fortælling højt, og understreger gennem sin læsning, hvad det er, hun/han vil lægge vægt på i sin samtale bagefter.

3. Spørgsmål til holdet efter oplæsningen kan være: Har I prøvet at være i Marias situation? Har I prøvet at være i Trines situation? Er nogen af jer medlem af sådan en drengebande eller pigeklub? Er det nemt at overholde løfter? Skal man altid og uden undtagelse holde, hvad man har lovet?

Kender I fra jeres forældre, at de ikke altid holder, hvad de har lovet? Har de gode grunde til det? Det skal bemærkes, at Marias fortælling i udpræget grad henvender sig til pigerne, hvorfor det kan være hensigtsmæssigt at begynde med tegneserien, så drengene ikke tabes fra begyndelsen. Hvis Marias fortælling skal drejes ind også på drengenes boldbane, kan underviseren måske efter højtlæsningen fortælle denne historie, der i højere grad har relation til deres verden: Jakob er dårlig til fodbold, men vil gerne være med alligevel. Fordi Peter er ven med ham, siger han, at det er okay, at Jakob kommer med på holdet efter skoletid. Men de andre bliver sure, for de gider ikke have Jakob med, når han aldrig kan score, stå på mål eller lave et ordentligt forsvar. Peter bliver bange for de andres reaktion på vej hen til fodboldbanen – skal han bakke op om Jakob og derved holde sit løfte, eller skal han rette ind efter de andre, så de er sikre på at slå modstanderne stort, selvom han derved bryder sit løfte?

4. Underviseren kan dele konfirmandstuen op i to dele, hvor minikonfirmanderne til at begynde med står i midten af rummet. Derefter refererer underviseren til nogle historier, hvori løfter, regler og love indgår (som f.eks. den med Jakob, Peter og fodboldholdet), og minikonfirmanderne går så til den side, som de er enige i – f.eks. til venstre med dem, der mener, at Jakob under alle omstændigheder skal med på holdet, fordi han er blevet lovet det, og til højre med dem, der mener, at Peter har ret til at sige, at han alligevel ikke kan være med, fordi Jakob er forholdsvis dårlig til fodbold. Det giver også lidt bevægelse for urolige børneben. Men det kræver, at underviseren finder nogle gode, vedkommende historier før undervisningens begyndelse.

5. Herefter læser børnene hver især tegneserien.

6. Herefter kan underviseren spørge: Hvad vil det sige, at man skal elske andre mennesker? Kan kærlighed betyde, at man ikke skal holde, hvad man har lovet? Eller betyder det, at man netop altid skal holde, hvad man har lovet? Hvornår er det i orden at bryde et løfte? Hvad vil det sige at danse om guldkalven? Israelitterne blev utålmodige efter at have ventet på nyt fra Gud og Moses i mange dage. Derfor brød de deres del af aftalen og lavede guldkalven. Er det i orden? Brød Moses i virkeligheden også sit ord ved at blive så længe væk?

7. Hvis man ønsker, at undervisningen skal pege mere hen mod de ti bud, kan man prøve at illustrere de ti buds betydning ved at få børnene til at lave "modbud" a la "Du må ikke ære din far og din mor". "Du skal stjæle". "Du skal slå ihjel" osv. Ved hjælp af det digitale Billedmateriale til Marsmanden kan de ti bud vises på et lærred og som sådan samle eleverne om opgaven.

8. Man kan nu samtale ud fra disse spørgsmål: Hvilket samfund ville vi få hvis "modbuddene" var gældende? Hvad vil det sige, at man skal elske sin Gud og sin næste? Hvad vil det sige, at man skal overholde sine løfter, men at det skal ske i lyset af kærlighed?

Forslag til salmer
Menneske, din egen magt, DDS 370
Herre Gud! Dit dyre navn og ære, DDS 7
Loven er et helligt bud, DDS 691
Op, al den ting, som Gud har gjort, DDS 15
Kærlighed er lysets kilde, DDS 696
Den nåde, som vor Gud har gjort, DDS 683

En bøn over dagens tema
Kære Gud
Tak, fordi du har givet os de ti bud,
så vi har noget at holde os til.
Men endnu større tak, fordi du har
givet os kærligheden, som er stærkere
end alle bud og regler i denne verden.
Tak for din kærlighed, som vi kan
dele ud blandt dem vi kender og dem,
vi ikke kender.
Amen.

Leise Christensen
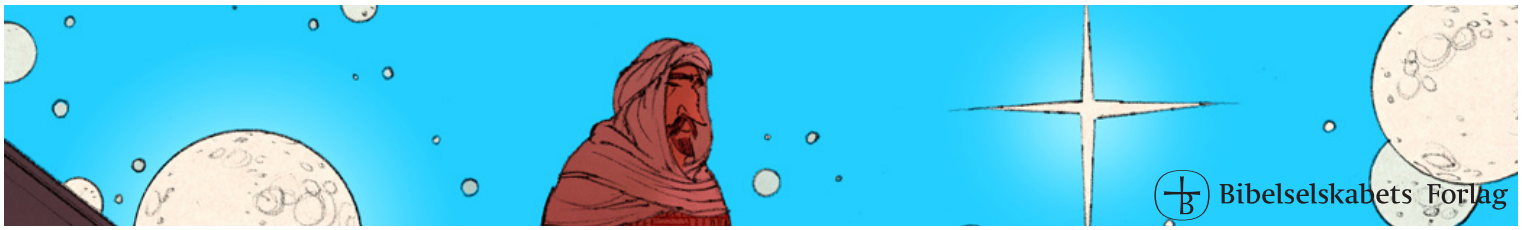
© Det Danske Bibelselskab og Gertrud Yde Iversen, Finn Dyrhagen og Leise Christensen